

Ambitie – en kadernota cultuurbeleid 2024-2030

oktober 2022, versie 1

Zaakdossier: 54558-2022

Maud van de Weem, strategisch beleidsadviseur sociaal domein

Inhoud

Aanleiding.....	3
Schets van de huidige situatie	4
Financiën	7
De cultuursector en de wereld daar omheen	8
Wat is cultuur?	8
De toegevoegde waarde van cultuur	8
Maatschappelijke trends en ontwikkelingen	9
Totstandkoming ambitie, doelstellingen en kaders.....	11
Proces.....	11
Wettelijke verplichtingen.....	11
<i>Figuur 5. Uiteenzetting diverse overheidslagen en hun betrokkenheid bij cultuur.....</i>	12
Ambitie, doelstellingen en kaders	13
Ambitie.....	13
Sub-ambitie 1	13
Doelstellingen sub-ambitie 1	14
Sub-ambitie 2	14
Doelstellingen sub-ambitie 2	15
Kaders	16
Bijlagen.....	17
Bijlage 1 Stakeholders	17
Bijlage 2 Planning	19
Bijlage 3 SWOT-Analyse.....	20

Cultuur is onmisbaar, het maakt je leven rijker. Een optreden dat ontroert, zal je nooit vergeten. Een tentoonstelling die je uitdaagt, levert nieuwe inzichten op. Een film waarin je je herkent, voelt als thuiskomen. Cultuur verwondert, inspireert, reflecteert en opent deuren. Cultuur vormt een belangrijke bouwsteen voor de samenleving. Het draagt bij aan de sociale contacten, verruimt de blik en zorgt voor flexibiliteit. Het zijn juist die flexibiliteit en creativiteit die steeds meer van belang worden in onze op innovatie gerichte en complexe samenleving.

Met het nieuwe cultuurbeleid willen we de kracht van kunst en cultuur benutten om zo de leefbaarheid binnen de gemeente te waarborgen en te versterken. De gemeente Maashorst wil voor de periode 2024-2030 een nieuw cultuurbeleid ontwikkelen, samen met lokale cultuurmakers, -aanbieders en -beoefenaars. We willen horen wat er leeft, welke ideeën en dromen er zijn, welke verbindingen kunnen worden gelegd en hoe er een groot draagvlak kan worden gecreëerd om samen te zorgen voor een stevig cultureel fundament in de gemeente. Dit moet leiden tot een cultureel landschap waarbij jong en oud kan genieten van cultuur die dichtbij de inwoner staat en waarbij de culturele activiteiten en instellingen een bouwsteen zijn om de meest aantrekkelijke recreatieve gemeente van Brabant te worden.

Met het nieuwe cultuurbeleid 2024-2030 geeft de gemeente Maashorst aan waar zij de komende jaren op wil inzetten. Deze ambitie- en kadernota is de eerste stap om te komen tot een nieuw cultuurbeleid. Het schetst de aanleiding, biedt een inventarisatie van de huidige stand van zaken en ontwikkelingen, geeft de ambitie, doelstellingen en kaders mee en geeft inzicht in de wijze waarop het nieuwe cultuurbeleid tot stand komt. Het bepaalt op die manier de richting voor het cultuurbeleid. De concrete invulling, het wat (programma) en het hoe (instrumenten), wordt vervolgens beschreven in de nieuwe cultuurbeleidsnota.

Aanleiding

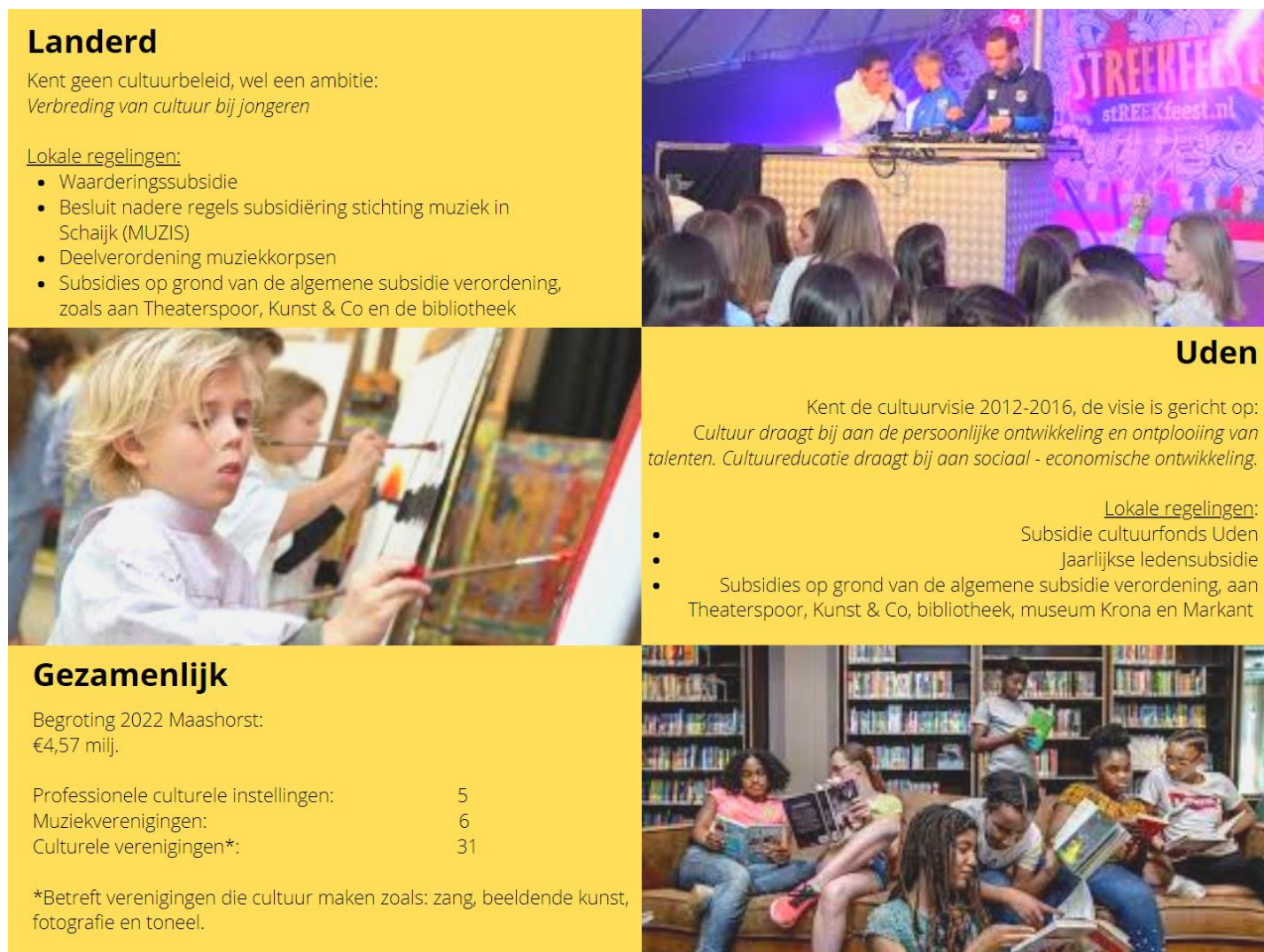
Op 1 januari 2022 werd er officieel een nieuwe gemeente gevormd: de gemeente Maashorst. Een samengaan tussen de voormalige gemeenten Landerd en Uden. Dit samengaan vraagt om een nieuwe frisse blik op cultuur. Een nieuw, overtuigend verhaal over de rol van kunst en cultuur in Maashorst en duidelijkheid over waar de gemeente de komende jaren op inzet.

Het nieuwe cultuurbeleid vervangt het bestaande cultuurbeleid van de voormalige gemeente Uden, getiteld 'Van kers op de taart, naar cement voor de samenleving'. Een beleid dat oorspronkelijk een looptijd had van 2012-2016, maar in de jaren daarna is gecontinueerd. De voormalige gemeente Landerd kende geen apart beleid op cultuur, maar wel regelingen.

De ontwikkeling van een nieuw beleid sluit aan bij de verplichtingen die voortkomen uit de Wet Algemene regels herindeling (Arhi).

Schets van de huidige situatie

Weliswaar is op 1 januari 2022 de gemeente Maashorst 'geboren', maar dat betekent niet dat er sprake is van een leeg canvas als het gaat om cultuur. Zowel de voormalige gemeente Uden als Landerd kennen een culturele infrastructuur met diverse culturele activiteiten, verenigingen en professionele aanbieders. Daarnaast werd cultuurbeleving en -beoefening in de gemeenten op eigen wijze (financieel) ondersteund. In figuur 1 wordt dit op hoofdlijnen uiteengezet.

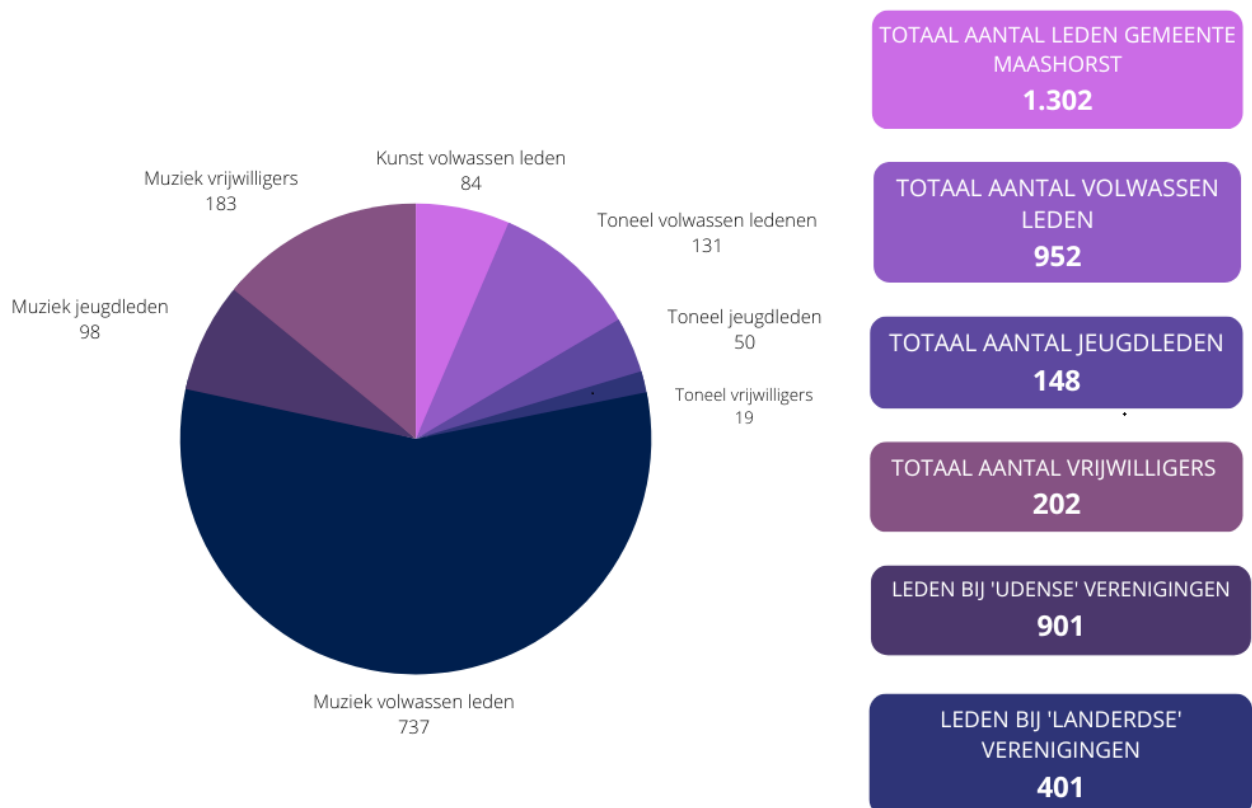
Figuur 1. Schets huidige culturele veld Maashorst op hoofdlijnen

Gezamenlijk kent de nieuwe gemeente Maashorst dus een groot aanbod aan culturele activiteiten, verenigingen, stichtingen en professionele instellingen die verspreid over de kernen divers cultureel aanbod verzorgen voor jong en oud. Specifiek de diversiteit aan professionele culturele instellingen is bijzonder voor een gemeente van deze omvang. We beschikken over:

- Kunst & Co: een platform voor cultuur en creativiteit, bewegend tussen onderwijs en cultuur, met veel in de gemeente zelf gemaakt educatief aanbod (geen inkoop, maar eigen producties, gecreëerd tussen Kunst & Co, andere culturele instellingen en lokale organisaties.

- De Pul: een landelijk bekend poppodium (een van de oudste van het land en unieke in de driehoek Nijmegen, Eindhoven, Den Bosch), met ruimte voor gevestigde namen en (landelijk) opkomend talent. De programmeurs van De Pul zijn daarnaast programmerend op diverse locaties binnen de gemeente zoals de Kruisherkenkapel, Naat Piek en de diverse dorpshuizen. Naast het verzorgen van muzikaal aanbod, is De Pul ook actief in de ontwikkeling van talenten op en naast het podium.
- Museum Krona: een museum op een bijzondere locatie, en tevens het enige kunst- en kenniscentrum voor religieus erfgoed in de provincie, met een eigenzinnige programmering waarin oude en hedendaagse kunst met elkaar worden verbonden binnen de context van een bewoonde abdij met kruidentuin.
- Markant: een theater met evenementenpodium, met bovenlokale voorzieningen, mogelijkheden en programmering, dat amateur en professionele kunstbeoefening met elkaar verbindt.
- Noord Oost Brabantse Bibliotheken (NOBB): bibliotheek met voorzieningen in alle kernen, met leer- en werkplekken en een podium voor publieksactiviteiten.

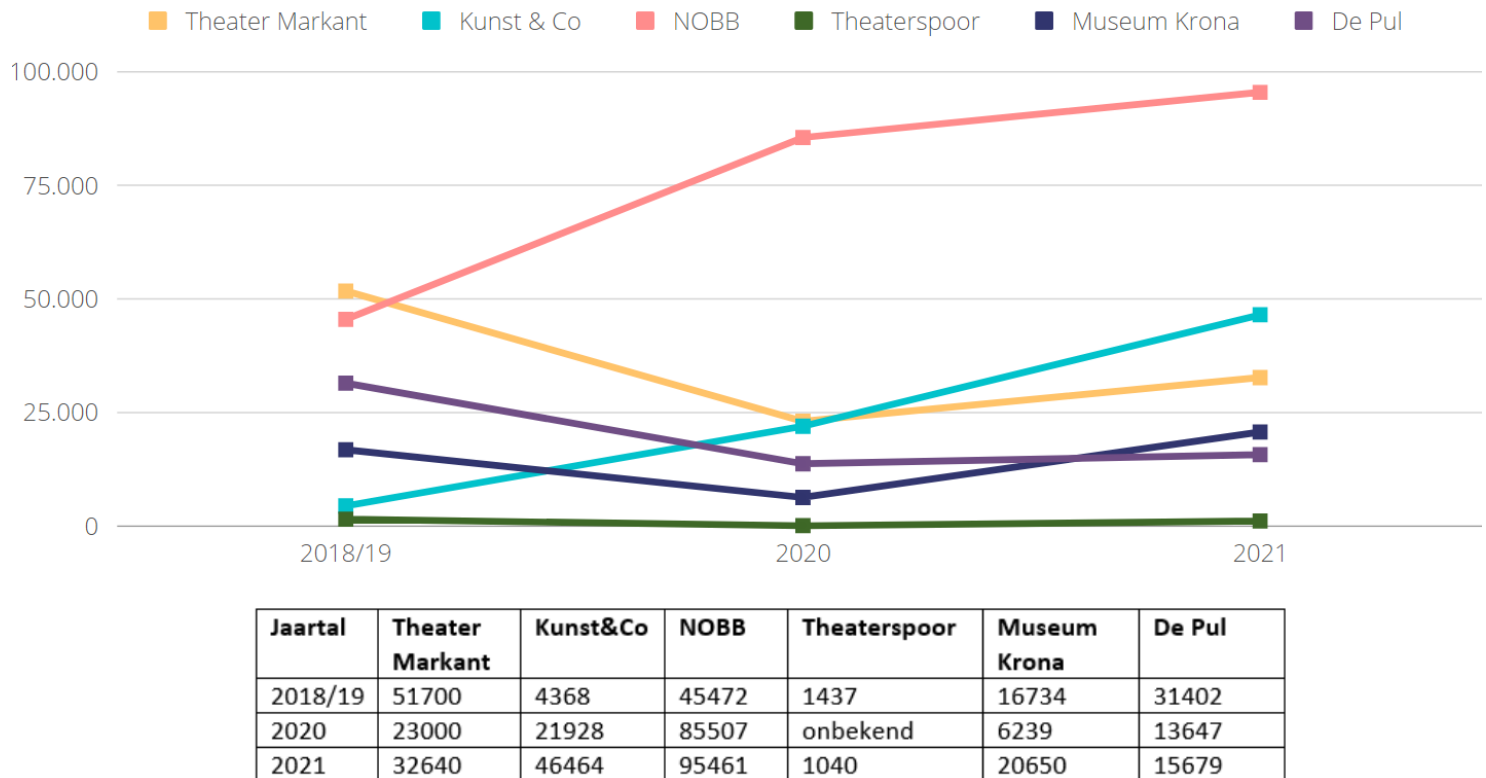
Voor de inwoners van de gemeente Maashorst zijn er talloze manieren om in aanraking te komen met cultuur. Ze kunnen lid zijn van een vereniging of als bezoeker het diverse aanbod aan optredens, exposities etc.. bezoeken. Figuren 2 en 3 bieden inzicht in enerzijds het aantal leden dat actief is bij lokale culturele verenigingen. Anderzijds biedt het informatie over de bezoekersaantallen van de lokale culturele instellingen in de afgelopen jaren.

Figuur 2. Ledenaantallen culturele verenigingen 2022¹

¹ De cijfers zijn afkomstig uit de subsidieaanvragen die diverse culturele verenigingen hebben ingediend voor leden- dan wel waarderingssubsidie voor 2022 bij de gemeente Maashorst.

Professionele gesubsidieerde culturele instellingen

Figuur 3. Bezoekersaantallen professionele culturele organisaties 2018-2021²

Op de volgende pagina is een overzicht geschetst van de cultuurbegroting 2022. Het overgrote deel van de beschikbare middelen wordt ingezet voor de professionele culturele organisaties. Met behulp van deze middelen hebben zij de afgelopen jaren veel bezoekers weten te trekken, zowel lokaal als buiten de gemeentegrenzen. Tevens hebben zij de afgelopen jaren meermaals hun expertise en capaciteit ingezet om samenwerkingen aan te gaan met lokale culturele verenigingen en bedrijven. Binnen de culturele begroting gaat relatief een klein gedeelte direct naar de verenigingen. Het betreffen dan hoofdzakelijk leden- en waarderingssubsidies.

Gekeken naar wat er op dit moment al aanwezig is in de diverse kernen van de voormalige gemeenten, dan kan er gesteld worden dat er een prachtige én kansrijke basis ligt voor een stevig cultureel fundament in de nieuwe gemeente Maashorst. De uitdaging voor de komende jaren is om met elkaar de krachten te bundelen en de potentie nog verder te laten groeien.

Daarin heeft iedereen een rol te spelen, ook de gemeente. De afgelopen jaren hebben de voormalige gemeenten zich al ingezet om cultuurbeoefening en -beleving te faciliteren en te stimuleren. Dit ging gepaard met de inzet van financiële middelen. Met de komst van de nieuwe gemeente Maashorst zijn de cultuurbudgetten uit voormalig Uden en Landerd bij elkaar gevoegd. De cultuurbegroting voor 2022 ziet er als volgt uit:

² De cijfers zijn afkomstig uit de subsidieverantwoordingen, inclusief jaarverslagen, die de diverse professionele culturele instellingen jaarlijks moeten indienen.

Financiën

Cultuurbegroting 2022	€	4.561.800,-
------------------------------	----------	--------------------

Subsidie Kunst – en cultuureducatie	€	784.000,-
--	----------	------------------

Opgebouwd uit:

• Kunst & Co, incl. huisvesting, culturele opdracht, CmK regeling	€	669.000,-
• Waarderingsubsidie Landerd, incl. Theaterspoor Landerd	€	24.500,-
• Deelverordeningen Landerd (muziekverenigingen & Muzis)	€	90.500,-

Subsidie Theater Markant	€	1.743.500,-
---------------------------------	----------	--------------------

• culturele opdracht	€	908.000,-
• jaarlijks onderhoud	€	277.000,-
• huur en bijbehorende huursubsidie	€	501.500,-
• volksculturele opdracht	€	57.000,-

Subsidie Museum Krons	€	346.000,-
------------------------------	----------	------------------

Opgebouwd uit:

- culturele opdracht

Subsidie Bibliotheek	€	1.584.500,-
-----------------------------	----------	--------------------

Opgebouwd uit:

- culturele opdracht

Culturele activiteiten	€	103.800,-
-------------------------------	----------	------------------

Opgebouwd uit o.a.:

• Subsidieregeling Cultuurfonds Uden	€	48.600,-
• Subsidieregeling gebruik Theater Markant	€	25.000,-
• Subsidie Theaterspoor Uden	€	25.000,-

Aanvullende kosten die op andere plekken in de begroting worden geboekt:

Onderhoudsbijdrage poppodium De Pul	€	75.000,-
--	----------	-----------------

valt binnen subsidie jongerenwerk Compass

Gemeentelijke kosten (ambtelijke inzet)	€	116.000,-
--	----------	------------------

Huurkostensubsidies culturele organisaties	€	20.127,-
---	----------	-----------------

- Soos Plock:	€	11.150,-
- Muziekvereniging De Eendracht:	€	2.489,-
- Muziekhuis Volkel:	€	6.488,-

Ledensubsidie culturele verenigingen/stichtingen Uden	€	20.600,-
--	----------	-----------------

Valt binnen Subsidieregeling vrijwilligersorganisaties

Jeugdfonds Cultuur	€	45.800,-
---------------------------	----------	-----------------

Valt onder minimabeleid Uden, specifiek Kindpakket

De cultuursector en de wereld daar omheen

Het blijft lastig een eensluidende definitie van kunst en cultuur te geven. Voordat we echter een koers kunnen bepalen is het belangrijk stil te staan bij de vraag 'Wat is cultuur?' en 'Wat is de toegevoegde waarde van kunst en cultuur voor de mens en de samenleving?'. Daarnaast is het belangrijk om een beeld te hebben bij de maatschappelijke trends en ontwikkelingen in het culturele veld.

Wat is cultuur?

Cultuur is een begrip dat grofweg in twee vormen wordt gebruikt. Zo spreekt men over de cultuur van een land, stad, dorp, vereniging, organisatie e.d.. Het gaat dan over het geheel van normen, waarden en gedragingen, waarmee de ene groep zich onderscheidt ten opzichte van een andere groep. De tweede definitie is cultuur in de betekenis van het geheel van kunstzinnige uitingen waarmee men beelden en waarden overdraagt. De laatste definitie hanteren we voor het cultuurbeleid. Voor de gemeente Maashorst gaat cultuur om het geheel van uitingvormen van kunst en cultuur, zoals beeldende kunst, theater, muziek, dans, amateurkunst, kunsteducatie en literatuur. Kunst- en cultuurdeelname kan actief of passief zijn. Actief betekent zelf kunst maken, bijvoorbeeld; dansen, of toneel spelen. Passief verwijst naar kijken en luisteren naar kunst en cultuur.

De toegevoegde waarde van cultuur

Cultuur is op diverse vlakken van toegevoegde waarde. Dit wordt uiteengezet in figuur 4. Op individueel niveau zorgt het maken of bewonderen van cultuur voor ontspanning, plezier, verwondering en het zet je aan tot reflectie. Het gaat dan ook om zelfontplooiing en talentontwikkeling. Op deze manier is het beoefenen of beleven van cultuur een doel op zich.

Maar cultuur kan ook dienst doen als middel, waardoor het een positieve bijdrage levert op andere vlakken en om andere doelen te bereiken. Hierbij liggen er linken naar andere terreinen, zoals welzijn, zorg en onderwijs. Het gaat dan om de maatschappelijke waarde van cultuur. Meedoen aan culturele activiteiten zorgt voor sociale contacten, kan mensen uit eenzaamheid halen, heeft een positief effect op de gezondheid, draagt bij aan het gevoel van veiligheid, zorgt voor samenhang binnen een gemeenschap en heeft ook nog eens een lerende component. Daarnaast kan cultuur meerwaarde hebben als het gaat om een aantrekkelijke leefomgeving en gunstig vestigingsklimaat. Het draagt dan een economische waarde in zich. Investerings in cultuur waarbij nadrukkelijk de verbinding met de toeristische sector wordt gezocht, zijn een stimulans voor de lokale economie. Dat heeft op zijn beurt een positief effect op onder andere de werkgelegenheid en aantrekkelijkheid van de gemeente om er te wonen.

Sommige culturele activiteiten vormen zowel een doel op zichzelf, als een middel dat effect heeft op een ander terrein. Er is daarom niet altijd een zwart/wit onderscheid te maken tussen cultuur als doel en cultuur als middel. Binnen het cultuurbeleid willen we cultuur zowel als doel en als middel beschouwen.

DE WAARDEN VAN CULTUUR

Figuur 4. Waarden van cultuur volgens Cees Langeveld in zijn proefschrift 'De economie van Theater'

Maatschappelijke trends en ontwikkelingen

Cultuurbeoefening en -beleving staat niet op zichzelf, maar zijn onderdeel van onze samenleving. Cultuurmakers kijken bijvoorbeeld wat er in de wereld om hen heen gebeurt en reflecteren daarop met hun kunst. Ook culturele verenigingen spelen in op de veranderende behoeften van hun leden. Het is dan ook niet vreemd dat als de samenleving in beweging is en ontwikkelingen zich snel opvolgen, dat dit ook een reflectie heeft op de culturele sector. Daarbij zijn de volgende trends en ontwikkelingen op dit moment in het bijzonder zichtbaar in het (lokale) culturele veld:

✚ Het spanningsveld tussen creativiteit en zakelijkheid

De cultuursector wordt vandaag de dag gekenmerkt door een nieuwe zakelijkheid. Al meerdere jaren is zichtbaar dat, mede door eerdere bezuinigingen van de overheid, de cultuursector steeds bedrijfsmatiger is gaan werken, zelf meer sponsoring binnenhaalt en zich sterker naar buiten toe gaat profileren. De term 'cultureel ondernemerschap' is hier een rechtstreeks gevolg van. Een culturele instelling heeft hierdoor naast de gebruikelijke aandacht voor creativiteit en inhoud, ook een zakelijke rol te vervullen. Dat is niet altijd een makkelijke opgave, aangezien er sprake is van twee verschillende expertises. Zeker binnen de culturele verenigingen voelt dit ook als een extra belasting op de besturen en vrijwilligers, die vooral met elkaar plezier willen halen uit de cultuurbeoefening. De zorg voor een efficiënte bedrijfsvoering kan een verschraving van het culturele aanbod tot gevolg hebben. Minder populaire vormen van cultuur zijn tenslotte minder in interessant als deze financiële tekorten met zich meebrengen. Dat is jammer, want een breed cultureel aanbod zorgt voor een brede cultuurparticipatie en mentale ontwikkeling.

✚ De kloof tussen oude en nieuwe generaties

Natuurlijk is de wereld aan verandering onderhevig. En dat is in culturele sector niet anders. Het percentage Nederlanders dat deelneemt aan culturele uitingen vormt daarop een positieve uitzondering. Dat percentage blijft op een constant peil. De manier waarop we participeren in het culturele leven verandert echter wél. We zien dat de traditionele cultuuruitingen – zoals toneel en dans – de meeste bezoekers in de oudere leeftijdscategorie trekken. Ook onder de culturele verenigingen zie je in het algemeen een vergrijzing optreden in het ledenbestand en onder de vrijwilligers en bestuursleden. Jongere generaties hebben – geconfronteerd met onder meer nieuwe technologische ontwikkelingen, minder vrije tijd, individualisering en een groter

aanbod – heel andere voorkeuren. Ze consumeren cultuuruitingen veel meer via o.a. (social) media, leggen zich ook als lid van een vereniging minder vast en kiezen voor flexibiliteit.

De opmars van digitalisering

Binnen de wereld van cultuur bestaan er verschillende gescheiden werelden: landelijk of lokaal, toptalent of amateurniveau, commercieel of gesubsidieerd en sinds kort ook live of online. De culturele wereld maakt een digitale transformatie door, waarbij nieuw digitaal aanbod van verenigingen en professionele instellingen zorgt voor een waardevolle toevoeging aan de culturele wereld. Deze digitale transformatie is versneld op gang gekomen door het COVID-19 virus. Sinds COVID-19 zijn bijvoorbeeld veel voorstellingen online beschikbaar en zijn concerten ook via livestream thuis te volgen. De toename van de online beschikbaarheid van de culturele organisaties zorgt voor een verschuiving binnen de culturele sector. Niet langer vinden activiteiten fysiek alleen plaats op de traditionele locaties die voor dit doel zijn gebouwd zoals concertgebouwen, theaters en bioscopen. Ook nu de maatregelen als gevolg van COVID-19 naar de achtergrond zijn verdwenen blijven veel activiteiten online doorgaan. Dit biedt kansen om doelgroepen die in het verleden niet de weg naar het aanbod wisten te vinden, nu toch te bereiken, zoals de minder mobiele inwoners of jongeren voor wie de wereld zich steeds meer digitaal afspeelt.

Van invloed op én beïnvloedbaar door de economie

Het beschikken over divers cultureel aanbod, in de vorm van onder meer verenigingen en professionele instellingen, draagt op diverse manieren bij aan de lokale economie. Enerzijds gaat de aanwezigheid van deze organisaties gepaard met werkgeverschap en dus banen. Het zijn plekken waar mensen inkomsten uit halen. Daarnaast hebben culturele voorzieningen, zoals een theater, een poppodium/concerthal en een museum een aantrekkingskracht op zowel inwoners als bezoekers van een gemeente. Divers cultureel aanbod zorgt er dan ook voor dat een stad of dorp beter op de kaart wordt gezet. Dit heeft een positief effect op de toerisme én de economische spin-off die daaruit gegenereerd wordt. Door deze toename worden er ook meer banen gecreëerd omdat het steeds drukker wordt.

Cultuur kent vaak langdurige positieve effecten die de plaatselijke economie en het leefklimaat bevorderen. Maar de economie kent ook een keerzijde. Omdat er weinig wettelijke verplichtingen samenhangen met het beleidsterrein cultuur, is dit vaak de eerste sector waarop bezuinigd wordt door de overheid. Omdat het daarnaast door veel mensen niet ervaren wordt als een primaire levensbehoefte worden culturele activiteiten het ook als eerste geschrapt uit het huishoudboekje op het moment dat het financieel slechter gaat. Ook nu de energieprijzen blijven stijgen en de boodschappen duurder worden, wordt het voor steeds meer gezinnen lastig om lid te blijven van een culturele vereniging of wordt ervoor gekozen om toch maar niet naar een theatervoorstelling te gaan. Waar dit voorheen gemakkelijk kon, spreekt het nu niet meer voor zich.

Blick op duurzaamheid

Duurzame ontwikkelingen en klimaatveranderingen spelen een grote rol in de hele wereld, zo ook binnen de wereld van kunst en cultuur. De cultuursector zoekt naar manieren om bij te dragen aan de duurzaamheidsopgaven: oude lampen worden vervangen voor led en zonnepanelen worden op de daken van gebouwen gelegd, voor de make-up en grime wordt gekeken naar producten die milieuvriendelijk en natuurlijk-afbreekbaar zijn en met online tools wordt er gestuurd op de CO2 uitstoot, afvalreductie en het maatschappelijk verantwoord inkopen. Grote culturele instellingen gebruiken tegenwoordig ook certificeringsmethoden om duurzaamheidsbeleid vorm te geven en uit te voeren.

Totstandkoming ambitie, doelstellingen en kaders

Om te komen tot nieuw beleid is er een uitgebreide planning opgesteld. Het proces is gestart medio 2022 en de planning is dat de cultuurbeleidsnota, inclusief bijbehorende besluitvorming, medio van 2023 gereed is. Deze planning is van belang, zodat financiële uitwerking kan worden verwerkt in de programmabegroting 2024. De gedetailleerde uitwerking van de planning is opgenomen in bijlage 2.

Proces

Deze ambitie- en kadernota is de uitkomst van fase 1 om het toekomstige cultuurbeleid te vormen (bijlage 2). Een belangrijk onderdeel van het proces voor deze nota, evenals voor de toekomstige cultuurbeleidsnota, is om meermaals input op te halen bij stakeholders, zowel intern als extern. Cultuuraanbieders en cultuurmakers, waaronder culturele instellingen en het verenigingsleven, zijn uitgenodigd voor zogenoemde cultuurcafés: thematische avonden waar input wordt gegeven voor het nieuwe beleid. Een beoogde bijvangst van deze bijeenkomsten is om lokale culturele organisaties elkaar te laten ontmoeten en verbindingen en samenwerkingen te stimuleren.

Specifiek om tot deze ambitie- en kadernota te komen zijn er drie cultuurcafés georganiseerd, waarvoor uiteenlopende stakeholders (bijlage 1) zijn uitgenodigd. Doel van de bijeenkomsten was om input te verzamelen door met elkaar van gedachten te wisselen, een nog beter beeld te vormen van de actuele lokale culturele situatie, ideeën te verzamelen, wensen te uiten en ook een beetje te dromen. Het was een open gesprek, over de inhoud van cultuur, het maatschappelijk belang ervan en de verbindende elementen die cultuur in zich heeft. Verdeeld over deze drie avonden zijn zo'n 90 personen aanwezig geweest, variërend van (bestuurs)leden van culturele verenigingen, tot bestuurders en directeurs van de professionele instellingen, de voorzitter van de ASD, leden van gebiedsplatforms en geïnteresseerde inwoners. De stakeholders hadden een raadplegende rol en dit is tijdens de bijeenkomsten ook benadrukt om zo de verwachtingen te managen.

De input die deze avonden hebben opgeleverd heeft onder meer geleid tot een beter beeld van het lokale veld, welke vertaald is naar een SWOT-analyse (bijlage 3). Mede op basis daarvan zijn de ambities, doelstellingen en kaders bepaald.

Daarnaast was er gedurende het proces aandacht voor de betrokkenheid van college- en raadsleden. Met de portefeuillehouders is één op één gesproken over de connectie tussen hun portefeuilles en cultuur en hoe het nieuwe beleid van toegevoegde waarde kan zijn. Daarnaast is er tijdens een presentatie aan het college breed gesproken over de ambitie en kaders. Tevens zijn raads- en fractieleden op hun beurt uitgenodigd om deel te nemen aan de cultuurcafés om daar te horen wat er speelt in de culturele sector en om mee te denken over de toekomst. Deze betrokkenheid vanuit de politiek is van belang, omdat cultuur bij uitstek één van de beleidsterreinen is waarbij er veel ruimte is voor lokale invulling en er weinig sturing is vanuit wet- en regelgeving.

Wettelijke verplichtingen

Voor kunst en cultuur zijn geen wettelijke kaders, anders dan voor het bibliotheekwerk op grond van de Wet stelsel openbare bibliotheken.

De legitimatie voor de verschillende overheidslagen om te investeren in kunst en cultuur ligt in het feit dat de verschillende waarden van cultuur voor de samenleving zonder bemoeienis onvoldoende tot uitdrukking kunnen komen. Daar waar de markt leidt tot een moeilijke toegankelijkheid, in financiële of geografische zin, broedplaatsen voor talent ontbreken en innovatie of experiment onvoldoende tot stand komt, pakt de overheid daarom een rol. Door ondersteuning blijft het cultuuraanbod toegankelijk en betaalbaar en wordt de kwaliteit gewaarborgd. Figuur 5 laat zien dat de drie overheidslagen in Nederland daarbij ieder vanuit hun eigen rol cultuurbeleid uitvoeren:

HET BEVORDEREN VAN DE SAMENHANG TUSSEN OVERHEDEN

HET RIJK

- Subsidiëring van culturele instellingen met een landelijke betekenis
- Het subsidiëren van manifestaties en festivals met (inter-) nationale betekenis
- Het verzorgen van indirecte steunfuncties
- Inkomensbeleid en stimulering van cultureel ondernemerschap met betrekking tot kunstenaars
- Verantwoordelijk voor toegang tot de digitale bibliotheek

DE PROVINCIE

- Het stimuleren van een adequate diversiteit en spreiding van voorstellingen en activiteiten
- Het bevorderen van samenwerking
- Het subsidiëren van directe steunfunctietaken zoals de begeleiding van instellingen, kaderleden en beroepskrachten en het bevorderen van kwaliteit
- Het vervullen van een rol bij zaken die uitingen zijn van en vormgeven aan een regionale identiteit (b.v. taal/dialecten, regionale musea)

DE GEMEENTE

- Het financieren van die voorzieningen die wettelijk verplicht zijn (archieven en instandhouding fysieke bibliotheken) of die zij voor de culturele infrastructuur van de gemeente noodzakelijk achten (musea, bibliotheken e.d.)
- Het in stand houden en laten bespelen van podiumkunstaccommodaties
- Het subsidiëren van activiteiten op het gebied van onder meer de beeldende kunst, de amateurkunst en de cultuureducatie

Figuur 5. Uiteenzetting diverse overheidslagen en hun betrokkenheid bij cultuur

Ambitie, doelstellingen en kaders

Op basis van het ontstane beeld van het lokale culturele veld, de trends en ontwikkelingen en bovenal de opgehaalde input bij de stakeholders is er een ambitie opgesteld:

Ambitie

In 2030 kent de gemeente Maashorst een stevig fundament voor cultuurbeleving en -beoefening. Iedere kern beschikt over divers cultureel aanbod dat aansluit op de behoefte van inwoners. We zorgen ervoor dat culturele organisaties beschikken over gepaste (flexibele) ruimtes, van waaruit zij een actieve rol vervullen in de lokale gemeenschap, samenwerkingen aangaan met onderwijs en ondernemers en mee uiting en vorm geven aan de lokale identiteit. Naast dat we voldoende aanbod dichtbij de inwoners stimuleren, dragen we zorg voor financiële laagdrempeligheid. Alle inwoners, ongeacht hun persoonlijke (financiële) situatie, kunnen actief deelnemen aan cultuur. Door het realiseren van dit fundament zorgen we ervoor dat in 2030 al onze inwoners, jong en oud, actief in aanraking komen met cultuur, door het te bewonderen, actief betrokken te zijn en/of door het zelf te maken. Cultuur neemt op die manier een aantoonbare plaats in binnen onze gemeente en in het leven van onze inwoners.

Door dat stevige fundament is de lokale culturele sector er in 2030 tevens toe in staat om een wezenlijke bijdrage te leveren aan ambities en doelen op andere beleidsterreinen, zoals welzijn, economie en vestigingsklimaat. Het doet dienst als een affiche voor onze gemeente en heeft een erkende positie als één van de bouwstenen om van de gemeente Maashorst de meest aantrekkelijke recreatieve gemeente van Brabant te maken.

Aansluitend op bovenstaande hanteren we voor de periode 2024-2030 twee belangrijke focusgebieden, met bijbehorende doelen.

Sub-ambitie 1

Cultuur is er voor iedereen

Cultuur is één van de belangrijkste ingrediënten die kleur geeft aan het leven. Cultuur inspireert, verrijkt en stimuleert creatieve en artistieke zelfontplooiing. Het draagt bij aan een gevoel van eigenwaarde, talentontwikkeling en identiteit. Hiervoor is het essentieel dat er een toegankelijk, aantrekkelijk, betaalbaar en duurzaam aanbod van culturele activiteiten beschikbaar is voor alle inwoners. Immers, hoe jonger begonnen wordt met de kennismaking met cultuur, hoe groter de kans dat ook op latere leeftijd cultuur een blijvend onderdeel is van iemands leven.

Kwalitatieve cultuureducatie en -participatie voor alle leeftijden

Niet ieder kind krijgt culturele, creatieve ervaringen en het belang hiervan van huis uit mee. Het is daarom belangrijk dat kunst en cultuur op school goed aan bod komt. Het liefst zo breed mogelijk met alle culturele disciplines. Een bezoek aan een of meer van de lokale professionele instellingen is ook een must. We willen dan ook – samen met schoolbesturen en het culturele veld – investeren in goede cultuureducatie in de klas. Daar is de afgelopen jaren al een eerste stap in gezet met het programma Xpress dat ervoor zorgt dat de kunstdocent op veel scholen weer een intrede doet. Het streven is dat alle scholen in de gemeente cultuureducatie een vaste plek geven in het curriculum en er een soepele verbinding is tussen binnen- en buitenschools culturaanbod.

Natuurlijk gunnen we het ook volwassen inwoners om een leven lang passief en actief in aanraking te komen met cultuur. We vinden het belangrijk om voldoende stimulans te geven aan

inwoners om zelf cultuur te maken of te beleven om alsnog, hoe oud je ook bent, je talenten te ontwikkelen. Ook wie kwetsbaar is of gehinderd wordt door een (fysieke, mentale of financiële) beperking moet cultuur kunnen ervaren en gestimuleerd worden om kunst op eigen wijze te beleven en te beoefenen. Dit vraagt om innovatieve programma's, (financieel) toegankelijk aanbod dichtbij en het bewustzijn dat kunst voor iedereen telt. Het streven is dat iedere inwoner van Maashorst kennis heeft gemaakt dan wel onderdeel is van een stukje cultuur.

Breed toegankelijk cultureel aanbod

Cultuur zorgt voor verbinding, verdieping en draagt bij aan een vitaal Maashorst. Cultuur kan bij uitstek een middel zijn om deelname van inwoners aan de samenleving te vergemakkelijken. Aan de ene kant doordat culturele activiteiten veelal laagdrempelig zijn om aan mee te doen. Anderzijds omdat ze bijdragen aan een positieve gezondheid, onder meer door de zelfontplooiing, het verruimen van de blik, stimulering van creativiteit en de ontspanning die het biedt. En door gezamenlijk culturele activiteiten te beleven versterkt het de sociale cohesie.

Doelstellingen sub-ambitie 1

- In 2030 is kwalitatieve cultuureducatie een vast onderdeel van het curriculum op alle basis- en middelbare scholen in de gemeente en zijn er verbindingen met het buitenschools aanbod. Hierdoor komen alle kinderen in de gemeente in aanraking met cultuur.
- In 2030 is het diverse verenigingsleven en rijke professionele aanbod versterkt en breed toegankelijk, onder andere door een duidelijk en transparant subsidiebestel en door ruimte te bieden aan talentontwikkeling. Dit zorgt ervoor dat het aantal leden en bezoekers verhoudingsgewijs in 2030 is gegroeid met tenminste 20%.
- Voor inwoners met een laag inkomen, behorend tot de minima-doelgroep, zijn er financiële regelingen waardoor zij de mogelijkheid hebben om zowel actief (vb. muzikles) als passief cultuur te beoefenen. In 2030 komen niet alleen alle kinderen uit minima-gezinnen in aanraking met cultuur, maar ook 70% van de volwassenen.

Sub-ambitie 2

Cultuur krijgt ruimte om te groeien

We willen een levendige, betrokken en krachtige lokale gemeenschap realiseren met een diversiteit aan cultureel aanbod waar talenten kansen krijgen en waar kunst en cultuur onderdeel zijn van de leefbaarheid en bijdragen aan het welbevinden van alle inwoners.

Voldoende en eigentijdse culturele broedplaatsen faciliteren

We zien dat het verenigingsleven onder druk staat door vergrijzing en het ontbreken van jonge aanwas. De snel veranderende samenleving vraagt om vernieuwing. Het is de uitdaging voor de culturele wereld om aansluiting te zoeken bij groepen inwoners en hun veranderende behoeften. Ook de professionele culturele instellingen moeten blijven vernieuwen om aan te sluiten op de nieuwe behoefte van het publiek en de gebruikers.

De cultuursector is van nature een sector waar experiment en innovatie onderdeel van uit maken. Innovatie ontstaat echter niet altijd vanzelf. Er is ruimte nodig. Letterlijk een zaal of podium om kunstwerken te maken, muziek te oefenen en te dansen. Maar ook figuurlijk door los te komen van vastgeroeste patronen, om in te kunnen spelen op de actualiteiten, deze bloot te leggen en

uit te dagen. Op die manier ontstaan er cultuuruitingen die ons, inwoners evenals andere makers, prikkelen, laten verwonderen en aan het denken zetten.

Om cultuurbeleving, zowel passief als actief, te stimuleren is het daarom belangrijk dat er in alle kernen laagdrempelige 'broedplaatsen' zijn waar inwoners in aanmerking kunnen komen met cultuur én waar er ruimte is voor vernieuwingen en onderlinge samenwerking tussen culturele organisaties. Deze broedplaatsen kunnen diverse vormen aannemen. Het kan een atelierversamelgebouw zijn voor startende kunstenaars, een loods waarin bands repeteren of een podium in een wijkgebouw. De vorm van deze locaties is niet vast, maar ze bieden wel allemaal ruimte om cultuur te laten ontstaan en zich kan ontwikkelen.

Stimuleren van crossovers om de kracht van cultuur te benutten

De aanwezigheid van culturele instellingen en de beoefening van culturele activiteiten door onze inwoners levert een positieve bijdrage aan tal van beleidsterreinen. Zo heeft het een preventief effect op ons welzijn, draagt het bij aan levendigheid en sociale contacten in de kernen én biedt het een bijdrage aan het toeristische profiel van onze gemeente. Culturele instellingen ontplooiën tevens activiteiten die bijdragen aan de lokale economie onder meer doordat ze personen in dienst nemen en goederen kopen. De aanwezigheid van culturele instellingen zoals De Pul en Museum Krona, evenals grote evenementen zorgen daarnaast voor extra bekendheid en aantrekkingskracht voor onze gemeente. Dit zorgt op z'n beurt weer voor extra overnachtingen en horeca uitgaven voor een grote economische meerwaarde.

We zien nog veel onbenutte kansen voor culturele activiteiten op diverse beleidsterreinen en willen de potentie van cultuur beter zichtbaar maken en verder voeden. Dat doen we samen met de culturele organisaties. We stimuleren ondernemerschap en dagen de sector uit om een actieve rol te pakken door over de eigen muren te kijken, kansen te zien en samenwerkingen aan te gaan met diverse partijen, zowel onderling als buiten de sector, zoals het bedrijfsleven.

Doelstellingen sub-ambitie 2

- In 2030 hebben alle culturele organisaties die gemeentelijke subsidie ontvangen een duidelijk plan en activiteitenprogramma waaruit blijkt hoe ze inzetten op hun vitaliteit, met o.a. aandacht voor:
 - Diversiteit in publieksbereik en/of onder hun ledenbestand
 - Behoud en werving van leden
 - Behoud en werving van vrijwilligers
 - Samenwerking met andere (culturele) organisaties
- In 2030 vervullen professionele cultuurmakers, in het bijzonder de culturele instellingen, een actieve rol om het lokale verenigingsleven en de amateurkunst te helpen hun positie te verstevigen en verder te groeien.
- In 2030 wordt cultuur door onze inwoners dichtbij hun eigen huis op diverse locaties beleefd. Naast de bestaande podia, expositieruimtes en gemeentelijke accommodaties kom je cultuur tegen in de openbare omgeving zoals straten, pleinen, winkelcentra en het buiten gebied.
- Van alle culturele activiteiten die in 2030 worden georganiseerd, is tenminste 50% een actieve samenwerking tussen één of meer organisaties binnen en buiten de sector.

- ✚ In 2030 vinden er jaarlijks tenminste drie culturele projecten plaats die aantoonbaar van toegevoegde waarde zijn voor zowel de culturele sector als ambities op andere beleidsterreinen.
- ✚ Culturele organisaties, zowel professioneel als amateur, komen jaarlijks tenminste één keer bijeen om met elkaar kennis en ideeën uit te wisselen. Gezamenlijk werken zij ook aan hun vindbaarheid voor inwoners en andere partijen zoals bedrijven.
- ✚ De gemeente Maashorst beschikt over een aantal culturele instellingen dat een podium biedt aan zowel lokaal als nationaal aanbod en talent, zoals museum Krona, Markant, De Pul en Muzis. We willen dat deze culturele parels in 2030 bij alle inwoners én buiten de gemeentegrenzen bekend zijn.

Kaders

- ✚ Het nieuwe beleid heeft een looptijd van 2024 tot en met 2030. Op deze manier creëren we rust, continuïteit en de mogelijkheid om in meerdere jaren een sterke basis te creëren. Halverwege de looptijd (2027) vindt er een evaluatie plaats en een tussenrapportage. Hiermee kan er tussentijds gestuurd worden op het realiseren van de doelen.
- ✚ Het beleid heeft betrekking op: alle kunstdisciplines, cultuureducatie, bibliotheekwerk, musea, culturele accommodaties, culturele initiatieven en -evenementen.
- ✚ Het nieuwe beleid gaat niet over: de lokale omroep/media, cultureel erfgoed (heemkunde), archeologie, monumenten en landschapsarchitectuur
- ✚ Voor de ontwikkeling van het beleid wordt er actief informatie opgehaald bij organisaties in de culturele sector zelf aangevuld met partijen en groepen uit aanverwante sectoren zoals het onderwijs, jongeren en de toeristische sector.
- ✚ Het streven is om het nieuwe beleid budgetneutraal te realiseren, gebaseerd op de gezamenlijke middelen voor kunst en cultuur van de voormalige gemeenten Uden en Landerd. Dat is ambitieus en vraagt om een kritische én creatieve blik op de inzet van de beschikbare middelen. Daarbij nemen we ook mee:
 - Bij de verdeling van de financiële middelen en ontwikkeling van nieuwe subsidieregelingen wordt rekening gehouden met het verschil aan kosten dat samenhangt met de diversiteit aan culturele disciplines.
 - Van culturele organisaties wordt verwacht dat zij zich actief inzetten om hun financiële positie gezond te krijgen en/of te houden. Bewust financieel handelen en een bijdrage aan gemeentelijke doelen zijn voorwaarden om voor subsidie in aanmerking te komen (wederkerigheid).

Bijlagen

Bijlage 1

Stakeholders

Amateurkunst en -cultuurbeoefening

Toneelvereniging Excelsior
Toneelvereniging Kunst Adelt
Toneelvereniging Onderling Kunstgenot
Toneelvereniging Panta Rhei
Schaijkse Amateur Schilders
Schildersclub D'n Zolder
Koor Schalmei
Ouderenkoor Nooit Gedacht
Zangvereniging Loreley
Gitaarclub Leyenda
Foto- en filmclub Objectief
Zangkoor Decibel
t Trefpunt Zeeland
De Ujese Vrollies
Gemengd Koor Sint Caecilia Volkel-Odiliapeel
Koor Karakter
Koor Zonder Noten
Sint Donatuskoor (Reek)
Zangkoor Tiona
Zangkoor Landante
Mannenkoor De Karawanken
Musicalgroep de Peelzangertjes
Popkoor Sprightly
Seniorenkoor De Groene Linde
Stichting PNEM
Stichting Toneelactiviteiten Uden, Naat Piek
Toneelvereniging De Vriendenkring
Udense Amateurfotografen f/8
Vereniging Koor Jaïr
Zanggroep Kadanz Uden
Zeemanskoor HaveNloos Uden
Jan de Jong Stichting
Soos de Plock
Stichting Kunststation
Stichting Dansschool Rowie
Stichting Muzis
Stichting Theaterspoor
Stichting Volgspot

Muziekverenigingen

Muziekvereniging Concordia Schaijk
Harmonie Semper Crescendo Reek
Kerkelijke drumband en Harmonie Zeelandia
Harmonie en drumband St. Caecilia Volkel
Muziekvereniging De Eendracht
Muziekvereniging St. Marcellus

Professionele instellingen

Stichting Kunst & Co
Noord-Oost Brabantse Bibliotheken

Museum Krona
Theater Markant
Poppodium de Pul

Professionele makers

Trots54
Muziekschool Music Fun
Muziekfabriek D-joiz
Gatarando
Van den Krommenacker theaterproducties
Vocal Center Uden
DeDeDance
JAVD Dance
UDance
Maestra
Balletstudio Chantal

Daarnaast wordt er een open uitnodiging gedaan via de sociale mediakanalen van de gemeenten om ook andere geïnteresseerden, zoals inwoners, gebiedsplatforms en wijk- en dorpsraden uit te nodigen om te participeren.

Bijlage 2

Planning

Activiteit	Deadline
<u>Ambitie- en kadernota</u>	
Ontwikkelingsfase (doorlopend tot aan gereed nota)	
Brainstorm portefeuillehouder kaders/stip horizon	6 mei
Dataverzameling en analyse	9 mei t/m 10 juni
- Inventarisatie situatie en partijen Uden & Landerd	
- Hoofddlijnen landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen	
Tweede brainstorm portefeuillehouder	week 13 juni
Rondje langs collegeleden voor kaders	week 27 juni
Cultuurcafé stakeholders 1	4 juli
Cultuurcafé stakeholders 2	13 juli
Ambitienota uitschrijven	18 juli t/m 26 augustus
Nota bespreken portefeuillehouder	5 september
Cultuurcafé stakeholders 3: spiegelen ambitienota	7 september
Presentatie college voorbereiden op besluit	week 13 september
Gereed nota	23 september
Traject besluitvorming	
Bespreken op poho*	26 september en 3 oktober
Stukken aanleveren*	5 oktober
Collegevergadering*	11 oktober
Commissievergadering	10 november
Raadsvergadering	24 november
<u>Beleidsvisie, inclusief hoofddlijnen uitvoering/regelingen</u>	
Ontwikkelingsfase (doorlopend tot aan gereed beleid)	
Eerste uitwerking kaders tot visie	19 oktober t/m 9 december
Cultuurcafé vrijwilligersorganisaties	12 december
Cultuurcafé professionele instellingen	19 december
Verwerken input	9 t/m 20 januari 2023
Presentatie college voorbereidend op besluit	week 23 januari 2023
Advies ASD en stakeholders (6 weken reactietijd)	30 januari t/m maart 2023
Verwerken ontvangen feedback en visiedocument af	6 t/m 24 maart 2023
Traject besluitvorming	
Stukken bespreken poho*	27 maart en/of 3 april 2023
Stukken aanleveren College*	5 en/of 12 april 2023
Collegevergadering*	11 en/of 18 april 2023
Raadsvergadering	8 juni 2023
<u>Uitwerking beleid: uitvoeringsprogramma en subsidieregelingen</u>	
Ontwikkelen uitvoeringsprogramma en subsidieregelingen	april – mei 2023
Besluitvorming College subsidieregelingen (per 1 januari 2024)	juni 2023
Besluitvorming College uitvoeringsprogramma	juni 2023

*Rekening houdend met twee sessies om tot besluit te komen

SWOT - Analyse

GEMEENTE MAASHORST

Sterktes

- Grote diversiteit aan culturele organisaties (professioneel en amateur)
- Aanwezigheid van culturele instellingen met een regionale aantrekkingskracht
- Cultuur als middel dat bijdraagt aan andere maatschappelijke opgaven

Kansen

- Demografie: 'jonge ouderen' met een lange en goede gezondheid die een kans hebben tot participatie
- Digitalisering: o.a. sociale media voor zichtbaarheid culturele organisaties
- Veel creativiteit, talent en cultureel aanbod aanwezig in de kernen.

Zwaktes

- Onderlinge verbindingen en samenwerkingen in de lokale culturele sector worden weinig gestimuleerd
- Niet in iedere kern zijn toegankelijke accommodaties aanwezig met flexibele ruimtes
- Zorg om (financieel) gezonde positie culturele organisaties in de (nabije) toekomst

Bedreigingen

- Demografische ontwikkeling: individualisering en vergrijzing
- Concurrerende vormen van vrijetijdsbesteding
- Inflatie: het levensonderhoud wordt duurder, dus cultuur heeft niet altijd prioriteit